

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

הרב יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת בהעלותך תשפ"ו

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

שבחו של אהרן

אהרן לבטל את דעתו, את הרצון להבין את התכלית בכל מעשה שעושה. אהרן הכהן לא שינה עשה עבודה זו בדיוק רב כמבוקש ובשמחה הוא לא הרגיש עבודת פרך כלל. וכיצד? משום שהקב"ה ציוה אותו ואם הקב"ה ציוה אותו היה לו ברור ומוחלט שעבודות אלו אינן מיותרות.

לאחר הכהן היה ברור בתכלית, שאין 'סתם' בעולם. אין מעויות, אין 'בלי כוונה', אלא, יש בורא לעולם, יש אדון לבירה שמשגיח על כל המעשים הן קטן והן גדול והכל נעשה בתכלית הדיוק.

הגמרא בבא בתרא (טז א-ב) מספרת על איוב שאחר שיד ה' ננעה ברכשו, בבני ביתו ואף בעצמו ובשרו, חשב איוב שזאם קרתה טעות בשמים. וזה לשון הגמרא: אמר רבה: איוב בסערה חרף ובסערה השיבוהו. בסערה חרף, דכתיב: 'אשר בשערה יושפני', אמר

לפניו: ריבונו של עולם, שזאם רוח סערה עברה לפניך ונתחלף לך בין איוב לאיוב!

אולם הקב"ה השיב לו בסערה – בא נבדוק יחדיו האם אני מושגח בבריאה בפרטים קטנים יותר מן 'איוב' לאיוב.

אמר לו: הרבה נימין בראתי באדם, וכל נימא ונימא בראתי לה גומא בפני עצמה, שלא יהיו שתיים יונקות מגומא אחת, שאלמלי שתיים יונקות מגומא אחת – מחשיכות מאור עיניו של אדם, בין גומא לגומא לא נתחלף לי, בין איוב לאיוב נתחלף לי?

'מי פלג לשטף תעלה...' – הרבה טיפין בראתי בעבים, וכל טיפה וטיפה בראתי לה דפוס בפני עצמה, כדי שלא יהיו שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד, שאלמלי שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד – מטשטשות את הארץ ואינה מוציאה פירות, בין טיפה לטיפה לא נתחלף לי, בין איוב לאיוב נתחלף לי?

'ודרך לחזיון קולות' – הרבה קולות בראתי בעבים, וכל קול וקול בראתי לו שביל בפני עצמו, כדי שלא יהיו שתי קולות יוצאות משביל אחד, שאלמלי שתי קולות יוצאות משביל אחד – מחריבין את כל העולם, בין קול לקול לא נתחלף לי, בין איוב לאיוב נתחלף לי?

'הידעת עת לדת יעלי סלע' – יעלה זו אכזרית על בניה, בשעה שכורעת ללדת, עולה לראש ההר כדי שיפול מומנה וימות, ואני מזמין לה נשר שמקבלו בכנפיו ומניחו לפניה, ואלמלי מקדים רגע אחד או מתאחר רגע אחד מיד מת, בין רגע לרגע לא נתחלף לי, בין איוב לאיוב נתחלף לי?

'חולל אילות תשמו' – אילה זו רחמה צר, בשעה שכורעת ללדת, אני מזמין לה דרךון שמכישה בבית הרחם ומתרפה ממולדה, ואלמלי מקדים רגע אחד או מאחר רגע אחד מיד מתה, בין רגע לרגע לא נתחלף לי, בין איוב לאיוב נתחלף לי? ... ע"כ.

אם כן, כאשר לאהרן הכהן היה ברור כי הכת המצווה ציווים אלו, אין לפניו עוולה ושכחה לא משום פנים ולא מיקח שוחד אלא תכלית החכמה מקור האמת – כח עליון שאינו טועה, אינו מצווה חיים – לכן 'ויעש כן אהרן' – זהו השבח שלו, אהרן הייתה לו דעת להבין מיהו זה שמצווהו.

אכן, לא לחינם כאשר פגעה באהרן מידת הדין – כאשר מתו שני בניו ביום השמיני למילואים, הוא ידע לשתוק – 'זידים אהרן', ידע לקבל באהבה והסביב לכך הינה אותה סיבה – הוא ידע מיהו בעל הדין – הוא ידע שאין עוול, הוא ידע שאין 'סתם', הוא ידע שיש 'אהבת עולם בית ישראל עמך אהבת', הוא ידע תכלית לכל מקרה בעולם – ידיעות אלו נתנו לו את הכח לשתוק, לקבל, לשמור ולעשות ככל אשר ציוה ה' את משה!

נזכה גם אנו להיות מתלמידיו של אהרן, אמן!

בתחילת הפרשה הקב"ה נותן הוראות כיצד להדליק את המנורה, נאמר (פרק ה, ב-ד): 'דבר אל אהרן ואמר אליו בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה ואירו שבעת הנרות: התורה חותמת 'ויעש כן אהרן' אל מול פני המנורה העלה נרותיה פאשר צוה ה' את משה...'

פרש"י: נאמר: 'ויעש כן אהרן' – להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. וכאן נשאל, מהו השבח בכך שאהרן לא שינה מצויו ה', הרי אילו היה משנה אזי היה מתגנה גנאי גדול א"כ מהו השבח הגדול כאשר לא שינה?

עוד, מדוע התורה חוזרת על הפרטים שנאמרו בפסוק הסמוך: 'ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה פאשר צוה ה' את משה...' לכאורה, היה די לומר 'ויעש כן אהרן פאשר צוה ה' את משה...' – וכבר אנו רואים בפסוק הסמוך מהו הציווי שציוה ה' את משה?

אכן, נוכל לבאר יסוד נפלא: הקב"ה יצר את האדם בחכמה, יצור חושב בעל תבונה והבנה, כנאמר 'כי בצלם אלהים עשה את האדם'. על פי רוב, בכל עבודה שעושה הינו מבקש לראות את תכליתה ותועלתה וכמנדל ההבנה שהוא עושה דברים בעלי משמעות כן יהיה לו חשק רב בעבודה.

ולחפך, כאשר אדם ירגיש שעבודתו היא ללא כל תועלת ותכלית, אזי היא תהיה קשה עליו מנשוא שזהו המושג של 'עבודת פרך' – עבודה שמפרכת את גוף אדם, ועיקרה כאשר אדם פועל ללא תכלית.

מעתה, הקב"ה מצווה את אהרן הכהן להדליק את המנורה בקודש. אולם, יחד עם ציווי זה להדליק את המנורה נספחים בעבודתה מספר ציוויים הנראים שוליים חסרי תכלית:

א. נאמר בתורה 'בהעלותך את הנרות...' ולמה לא נאמר 'בהדליקך' אלא מלמד שכאשר הוא בא להדליק צריך שידו נשארת על יד הפתילה עד אשר תהיה השלהבת עולה מאליה ובעולם אופן לא יסיר את היד קודם לכן רק עד אשר השלהבת תעלה מאליה.

ב. נאמר 'אל מול פני המנורה ואירו שבעת הנרות'. דהיינו, צריך להעמיד את הפתילות בהטייה כזו שהשלישה נרות מכל צד יהיו נטות אל הנר האמצעי.

ג. פירש רש"י – 'בהעלותך את הנרות' – דרשו רבותינו, מכאן שמעלה הייתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב.

לכאורה, ציוויים אלו נראים כאילו מיותרים וכאן ישאל השואל: 'מה העבודה הזאת...' – מה זה משנה להיכן הנרות נטות העיקר שהן דולקות במנורה. הרי לנו כי הטיית הפתילות נראית כדבר שאינו ברור.

כיוצא בדבר, נאמר לו אל תרחיק את היד מן הפתילה עד שתהיה שלהבת עולה מאליה ובשביל מה? מה זה משנה? הנה סוף דבר, הנר נדלק לצורך מה להתאמן ולהשאיר את היד על יד כל נר ונר?!

המעלה שהייתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב. לכשתבונן בדבר נמצא בו קושיא גדולה הרי מפורש בתורה הקדושה כי גובה המנורה היה רק שלוש אמות – 144 ס"מ וכל אדם בנקל היה יכול להגביה את ידיו ולהדליק את הנרות ומפני מה הצריכה התורה לעשות מדרגות לגובה פחות שכזה?

הרי לנו כי היו במנורה ציוויים שאינם ברורים, אף נראו מיותרים חסרי הגיון ותכלית, אכן, בעיני המתבונן פעולות לא ברורות אלו היו יכולות להיות בשביל אהרן 'עבודת פרך' – עבודה המפרכת את הגוף.

אולם, כאן באה התורה הקדושה ואמרת ומדגישה: 'ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה פאשר צוה ה' את משה...' היא מפרטת מהו 'ויעש כן' – אהרן הדליק את הנרות אל מול פני המנורה – הוא הטיה את הפתילות. אהרן 'העלה נרותיה' – עלה במעלה והשאיר את ידו על יד הפתילה עד שתהיה שלהבת עולה מאליה. זהו שבחו של

**להקדשת העלון לברכה הצלחה
ורפואה ולעילוי נשמת יקיריכם**
היכנסו לאתר כתר תורה ketertora.co.il
ולחצו על הלינק לתרומה. וכתבו בקשתכם

לשאלות בהלכה חייגו
02-5408030
משעות הבוקר ועד 12:00 בלילה

שאלה

עיר בארץ ישראל, אשר יש בה כמה וכמה שכונות שרוב התושבים שם הם גויים ישמעאלים, ויהודים שבה כבר אינם רוצים להתגורר שם, האם דריה הנמצאת שם בבעלות יהודי יוכל למכרה לגוי, מאחר והיהודים אינם רוצים לקנות שם?

תשובה

בדבר מכירת קרקע לגוי בארץ ישראל ראיתי למרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל בשו"ת יביע אומר חלק י' יו"ד סימן מא אחר שהארץ מאוד בענין היתר המכירה בשביעית, דן בזה עוד מצד מה שמוכרים הקרקע לגוי בארץ ישראל, ואכתוב בקיצור נמרץ תוכן העולה משם.

מבואר במשנה עבודה זרה ט"ז: שאסור למכור קרקע בארץ ישראל לגוי, ובגמרא שם כ. מנא הני מילי, דאמר קרא לא תחנם, לא תתן להם חניה בקרקע, וכתבו התוספות שם דמייירי בכל האומות ולא דווקא בשבעה עממים. והנכסת הגדולה בספר דינא דהיי (לאוין מח דף נח ע"ג) כתב כן גם בדעת הרמב"ם, ובשולחן ערוך יו"ד סימן קנא סעיף ח כתב: אין מוכרין להם בתים ושדות בארץ ישראל וכו', ולא חילק בין שבעה עממים לשאר אומות.

אולם יש לומר שכל זה דווקא בגויים עובדי עבודה זרה ובהם אין לחלק בין שבעה עממים לשאר האומות, אבל ישמעעלים שאינם עובדי ע"ז יש להקל, וכן משמע פשט דברי התוספות ביבמות כג. שכתבו דכריתת ברית אסורה בכל האומות "עובדי עבודה זרה" כמו לא תחנם ע"ש.

אבל הבית יוסף בחושן משפט סימן רמט בדיני מתנה, כתב: ומה שכתב רבינו (הטור) שאסור ליתן מתנת חנם לעובד עבודה זרה, לא לאפוקי ישמעעל (שאינו עובד ע"ז), אלא לאפוקי גר תושב, דהיינו שקיבל עליו שבע מצוות בני נח, וזהו שאנו מצווים להחיותו. ע"כ, וכ"פ בשו"ע שם סעיף ב דעכ"ס שאינו גר תושב (שקיבל עליו ז' מצוות בני נח, סמ"ע ס"ק ב שם) אסור ליתן לו מתנה.

והנה הב"ח כתב על הבית יוסף דלדבריו קשה, למה לו לרבינו לכתוב "עובד עבודה זרה" ולתת מכשול שיבינו שכל למעט ישמעעלים. ע"כ, וכתב על זה ביביע אומר שם אות ה דאף שהב"ח לא חולק בהדיא, ורק הקשה על פירוש הבית יוסף, מכל מצונו מפורש כדברי הב"ח במאירי בבית הבחירה (ע"ז כ), שכתב, וכן דרשו מפסק דלא תחנם, שלא ליתן להם מתנת חנם, כדי שלא לגלות ממי שאנו חייבים לו ביותר מנון גר תושב, והוא בן נח שקיבל עליו שבע מצוות וכו', וכל שהוא מן האומות הגדורות בדברי הדינות ואשר מודות באלהות אין ספק שאף באינו מכירי מותר וראוי ע"ש.

וכן כתב הרשב"א בתשובה (חלק א סימן ח) על הא דאמרו (חולין צג): שולח אדם יד לנכרי, דמייירי בגוי שאינו עובד ע"ז, ומקרא מלא דבר הכתוב "לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה", ע"ש.

אכן בב"ח הנמצא לפני בהוצאת מכון שירת דבורה נדפסו עוד כמה שורות אחר קישויו על הבית יוסף, וזו"ל: ולענין שלפי השמלות מקפדת אם יזכירו שם גוי בספרים שלנו במקום שאינו לכבוד, לכן הסירו מילת לגוי וכתבו במקומו לעובדי ע"ז, אבל עיקר הנוסחא בספרי הטור היא, אסור לתת מתנת חנם לגוי. ע"כ. ולפי גירסא זו אין שום ראייה מדברי הב"ח, וכן ראיתי ביביע אומר הנ"ל שהביא לענין זה בירחון מוריה (תש"מ עמוד עד). אלא שכבר עומדים לפנינו דברי המאירי והרשב"א להתייר בזה.

ובספר מנחת אדמה (דף יב ע"ב) להגאון הראש"ל כמחר"ר מיוחס בכ"ר שמואל) כתב על דברי מרן ביו"ד קנא ס"ח, והאדינא ראינו שגדולי ישראל מורנו הרב מהרש"א ומהרמ"ם, ועוד כמה וכמה גדולים, שמכרו להם חצרות ובתים וכיוצא. וצריכים אנו לחלק דכל האיסור הוא בעובדי ע"ז אבל בישמעעלים שאינם עובדי ע"ז אין איסור.

והוכיח כן מדברי הרמב"ם בספר המצוות (מצוה נא) וז"ל: והזהירו מלהושיב עובדי ע"ז בארצנו, כדי שלא נלמד כפירותם, וכו', ואם ירצה עכו"ם לעמוד בארצנו אינו מותר לנו להרשות לו עד שיקבל עליו שלא לעבוד ע"ז, אולם עובדי ע"ז לא בארצנו לא ישבו עמנו ולא נמכרו להם חנלה ולא נשכיר להם בית, ובביאור אמרו לנו הפירוש: לא תחנם, לא תתן להם חניה בקרקע. ע"כ לשון הרמב"ם.

אלא שהרב מנחת אדמה הרגיש בדברי הבית יוסף בחושן משפט בדיני מתנה לגוי שאין לחלק בין ישמעעלים לעובדי ע"ז, ולכן כתב דיש לחלק בין איסור נתינת מתנת חנם לגוי לענין מכירת קרקע לגוי שבוה ליכא איסור כשמוכר לישמעעל. ע"כ. וביביע אומר שם אות ה כתב לכאור דצריך לומר דס"ל דאולינן בתר טעמא, שאיסור נתינת חניה בקרקע מיישך שייך לקרא ד"לא ישבו בארצך פן יחטאו" ואתה לי כי תעבוד את אלוהיהם" וכל שאינו עובד ע"ז לא חיישנו, משא"כ לענין מתנת חנם כל אפיא שוין בין שאינם מקיימים שבע מצוות בני נח. ובלאו הכי יש לומר לומר דאילו הוה שמעי ליה למרן הבית יוסף דברי הרשב"א והמאירי הנ"ל הוה הדר ביה. (ראה כלל זה באורך ביביע אומר חלק י' חו"מ סימן א, והוא כלל מוסכם מכל הפוסקים, לבד מאיזה כמה מחכמי דורינו שבדו כללים מדעתם היפך כללי הפוסקים המסורים לנו מדורי דורות.)

המשך בעמ' 3

השתמשות במתנת כסף שלא כדעת הנותן

שאלה: ר' ראובן אברך השקוע כל כולו בתלמודו, יש לו בן עם צרכים מיוחדים. הוא שמע מהתברותא שלו על הקרן מסויימת שמסייעת בחופשה להורים עם ילד כזה. ולבקשת אשתו, מילא את טופס הבקשה לתמיכה בחופשה משפחתית. לאחר כמה ימים, קיבל ר' ראובן בדואר המחאה על סך 3000 ש"ח למימון החופשה, 'לעמלי התורה, מצורף לכם בזה סכום של שלושת אלפים ש"ח ליציאה לחופשה לכם ולבני משפחותיכם, בברכת וקווי ה' יחליפו כח'. אשתו וילדיו של ר' ראובן היו מאושרים, הם החלו מיד בבירורים על מקום נופש אליו יוכלו להגיע, ולאחר כמה הצעות, קבעו כמה ימי חופשה בהרים הסמוכים. כשבוע לפני התאריך שקבעו לחופשה, התקשר בעל המקום, ולאחר הרבה התנצלויות הודיע להם כי הוא טעה והשכיר כבר את המקום למשפחה אחרת, ולפיכך הם לא יוכלו לבוא לנופש אצלו. ילדיו של ר' ראובן היו מאוכזבים מאוד, אך אשתו אמרה כי יש גם דבר טוב בזה, כי הסכום הזה יוכל לעזור להם גם בהוצאות השוטפות, ובפריעת החובות שלהם. "מי אמר שמוותר לנו להשתמש בכסף לצורך דברים אלו?" שאל ר' ראובן "הרי הקרן הוקמה בשביל תמיכה בחופשות להורים עם ילד כמו שלהם, ומן הסתם הם לא מסכימים שנשתמש בכסף לצרכים אחרים". "אני לא מבין" אמר אשתו של ר' ראובן "הרי הם נתנו לנו את הכסף, ולא אמרו לנו שזה דווקא בתנאי שנשתמש בו לצורך החופשה. למה שלא נוכל להשתמש בו למה שאנחנו רוצים?" כיון שלא הגיעו לעמק השווה, החליטו ר' ראובן ואשתו לשאול את הרב כדת מה לעשות. מה הרב אמר לענות להם?

תשובה: מכיון שהכסף הגיע כבר לידינו לכולי עלמא יוכל ר' ראובן להשתמש בכסף. ואם ברצון הנהלת הקרן שהמקבלים יוכלו להשתמש בכסף אך ורק לצורך חופשה, ולא לשאר צרכים, עליהם להתנות זאת במפורש בזמן נתינת הכסף, ומשלא עשו זאת יוכל ר' ראובן להשתמש בזה לשאר הוצאותיו.

נימוקים: בגמ' (ב"מ ע"ה): מובאת דעת רבי מאיר, הסובר שכל המעביר על דעת בעה"ב, נקרא גזלן, ואחת הדוגמאות לכך היא: "הנותן דינר לעני ליקח לו חלוק, לא יקח בו טלית. טלית, לא יקח בו חלוק, מפני שמעביר על דעתו של בעל הבית". והיינו, שכאשר אדם נותן צדקה לעני, על העני לעשות כפי שאמר לו בעל הבית, ואסור לו לשנות ולעשות במעות דברים אחרים. ומבואר שם בסוגיא דדין זה הוא גם במשא ומתן, או במתנה שאדם נותן לחבירו. עוד מובא שם, שיש תנאים החולקים על דין זה. ולהלכה פסקו הראשונים (רי"ף, רא"ש) שהמעביר על דעת בעה"ב אינו גזלן. וכך נפסק בשו"ע (או"ח תרצד, ב. ועיי"ש בטור, ובאחרונים שיישבו דעתו). אמנם, גם לדידן, לכתחילה אסור לשנות מדעת בעל הבית, ולהשתמש במעות לדברים אחרים אלא שאם עבר ושינה - אינו גזלן, אך כשאי אפשר להשתמש במעות כפי רצון בעל הבית, או כשמתברר שאין לבעל הבית קפיידא כלל אם ישתמשו בהם לדברים אחרים - מותר לכתחילה (עין שו"ת חוות יאיר סי' רלב).

והנה, לכאורה מצונו מחלוקת ראשונים בעניין זה. הראשונים דנים במקרה של אדם שצויה לתת סכום כסף ליתומה לצורך נדונייתה, ואותה יתומה מתה בלא שנישאה, והשאלה היא האם הכסף ילך ליורשי אותה יתומה, או שיחזור לנותן הכסף או ליורשיו. בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' תתקצ"ג, וח"ב סי' שטו) והריטב"א (כתובות נד. וחובאב"ב חו"מ סי' רנ"ג סעיף טז) פסקו שיורשי האשה זכו בכסף, ואף שדעת הנותן הייתה לצורך נשואיה, מכל מקום הרי המשנה מדעת בעל הבית אינו גזלן, ומה שאמר בעל הבית לעשות בכסף כך וכך, אינו תנאי גמור, אלא 'מראה מקום' הוא לו. ולכן כשאי אפשר לעשות בכסף את מה שצויה הנותן, נמצא שזכתה היתומה בכסף לכל צרכיה, ויורשיה יורשיה מכווחה. אך המרדכי (תשובות אור קטן) הביא כמה ראשונים החולקים על כך: וסובר כי שהכסף יחזור לנותן, משום שאם אין אפשר לעשות בו כפי שצויה, בטלה מתנתו. וגם להלכה נחלקו בזה הפוסקים. השו"ע (חו"מ סי' רנ"ג סעי' טז) פסק כדעת הרשב"א והריטב"א, ואילו הרמ"א (שם) הביא את דברי המרדכי, וכתב 'וכן נ"ל עיקר'. ואם כן, נמצא שיש מחלוקת אם אפשר לשנות מצויו הנותן באופן שאי אפשר לעשות כדבריו. ולפי זה, דינו של הכסף שקיבל ר' ראובן תלוי במחלוקת הנ"ל. אמנם החת"ס (יו"ד סי' רנ"ח, וח"מ סי' קמ"ז) כתב שלאמיתו לא דבר אין כאן מחלוקת מהותית אם המשנה מדעת בעל הבית גזלן הוא או לא (ודלא כהנחת הרמ"א, שהיא מחלוקת), כי מעיקר הדין ההלכה היא כדברי הרשב"א והריטב"א, שכשאי אפשר לעשות כדברי הנותן, מותר לשנות לכל צורך שהוא. משום שהמשנה מדעת בעל הבית לאו גזלן הוא. ונמצא שהמקבל זכה בכסף ללא תנאי, והוא יכול לעשות בו כרצונו. אלא שכל זה כשהכסף כבר הגיע לידי המקבל, והוא זכה בו, והנותן כבר קיים בזה מצוות צדקה, אך המרדכי מדבר במקרה שהכסף עדיין לא הגיע לידי המקבל, והנותן רק השליש את הכסף בידי שליח או בידי גבאי צדקה, וכדו', ורק בזה פסק המרדכי שהולכים אחר אומדנא, שלא התכוון שהשליח יתן את הכסף למקבל אלא אם יהיה זה על דעת שיקיים את צויו, אך כשנודע עוד לפני שהגיע הכסף למקבל שהוא לא יוכל לקיים את רצון הנותן - לא היתה כוונתו לתת, ולכן יחזור הכסף לנותן.

ולפי"ז בציור שלנו, לדעת החת"ס לכולי עלמא יוכל ר' ראובן להשתמש בכסף, שהרי הוא כבר הגיע לידי. וכפי שנתבאר לעיל, כך הדין גם לדעת השו"ע. ואם ברצון הנהלת הקרן שהמקבלים יוכלו להשתמש בכסף אך ורק לצורך חופשה, ולא לשאר צרכים, עליהם להתנות זאת במפורש בזמן נתינת הכסף (וכמו שהביא הש"ך בס"י רנ"ג ס"ק כא מדברי המהרש"ל, שאם אמר 'על מנת', כו"ע מודים דמהו').

בברכה יגאל אלון ס"ט.

והנה במלכים א (ט, יא) נאמר: חירם מלך צור נשא (הנון בחיריק) את שלמה בעצי ארזים ובעצי ברזים ובוהב לכל חפצו, או יתן המלך לשמה לחירם עשרים עיר בארץ הגליל.

וקשה, אך עשה שלמה בן הולא יש איסור ליתן לגוי חניה בקרקע בארץ ישראל, ולפי דברי הרב מנחם אדמה דאין האיסור חל על הישמעליים כל שכן שאינו חל על גר תושב שהוא מקיים שבע מצוות בני נח, וי"ל דחירם מלך צור גר תושב היה וכדכתבו בן התוספות (יבמות כג.) בד"ה ההוא, לחד תירוצא דשמא חירם מלך צור גר תושב היה. וכן כתב מהר"ד פארו בשו"ש לדוד (פ"ק דע"ז מ"ח) דחירם מלך צור גר תושב היה כדמוכח מהפסוקים (מלכים א, ח, כא) "ברוך אשר נתן היום לדוד בן חכם על העם הזה. הרי שהיה מאמין בהש"ת ובפרט למאן דאמר, חירם מלך צור נכנס חי לגן עדן. ע"ש.

וביבוע אומר שם אות ד הביא דברי הגאון מהר"ר ראובן כ"ץ ז"ל שכתב דמותר להעניק כבדת אדמה בארץ ישראל אם בחילופה נמסרת כבדת אדמה בחוץ לארץ, שבחילופין אלו לא חל האיסור של לא תחנם, וכתב שכן היה בין שלמה לחירם מלך צור. ולפי"ז כתב דאפשר למצא פתרון למכור קרקעות לגוי בארץ ישראל בכך שחוקת המדינה תקבע באופן מפורש מתוך רשות כללית לרכישת קרקעות על ידי כל התושבים. בתנאי שחוק דומה ביחס לזכות היהודים לרכישת קרקעות יהיה קבוע גם במדינות אחרות שבחוץ לארץ, וכתוצאה מחוקי גומלין אלו, הרי בסופו של דבר לא תהיה כאן מכירה מוחלטת של קרקע ישראל לצמיתות, אלא כל מכירה תיחשב כעין חילופין ואין בזה איסור של לא תחנם ע"כ.

אולם מן וצ"ל חלק על זה דאין דמיון כלל בין ענין החילופין שנעשו בין שלמה ובין חירם שהיו בעת ובעונה אחת דדוקא בזה שרין, משא"כ בקביעת חוק בלבד, דבשעה שנעשית המכירה מבלי לקבל אחרת תמורתה ממש באותה שעה, הרי עבר כבר על לא תחנם ומה יועיל שיכול לקנות קרקע במדינה אחרת והרי אין כל קשר בין מכירת קרקע זו לרכישת הקרקע בחוץ לארץ והם שני עסקאות נפרדות.

ועוד דאפילו תהיה זאת החלפת קרקעות ממשית באותה שעה, אין להתיר אלא באופן ששני הקרקעות הן בארץ ישראל אבל כשנותן לגוי קרקע בא"י תמורת קרקע בחו"ל אין להתיר, ושאינו חירם מלך צור שגר תושב היה וכו"ל. והביא שם"כ הגאון ר צבי פסח פראנק בכרם ציון (ג' עמוד ד) שלהחליף קרקע עם הגוי בארץ ישראל שפ"ד.

ולפי זה בוודאי שיש עדיפות לכתחילה לישראל שהזקק למכור הקרקע לגוי, שיהפך איה גוי שיש לו כבר קרקע בארץ ישראל ומעוניין למכרה לישראל ולהעתיק מקום מגוריו מאותה העיר בכדי לקנות בחילופה קרקע מישראל בזאת העיר דבכח"א גוונא אין איסור של לא תחנם כלל. (ואין צריך שהחילופין יעשו בין אותו הישראל ובין אותו הגוי בדווקא, ודי שהגוי מוכר דירתו הקודמת לישראל פלוגי בכדי לקנות תמורת קרקע במקום אחר מישראל אחר ודו"ק).

וכל שכן לפי מש"כ הגר"א" קוק בספר שבת הארץ (במבוא סימן יב' עמוד נב) שאם יש כבר לגוי קרקע בא"י אין התוספת שמוסיפים למכור לו עתה אסור מהתורה אלא מדרבנן ע"ש.

ומכל זה מבואר בקל וחומר שמוותר למכור קרקע בא"י ליהודי קראי, וכמו שכתב בן ביבי"ע בהערה בסוגריים ודלא כמו שנסתפק בזה בספר נאה משיב חו"מ סימן ז.

ומקורו נשאלתי מאת ידידי חד ת"ח וצורבא מרבנן הרב ב.ק. אודות מש"כ שולחן ערוך יו"ד סימן קנא סעיף יד וז"ל: אסור לספר בשבחן (של גויים) אפילו לומר כמה נאה עובד כוכבים זה בצורתו, קל וחומר שיספר בשבח מעשיו או שיחבב דבר מדבריו, אבל אם מוכין בשבחן להודות להקב"ה שברא בריה נאה כזו מותר. ע"כ. היאך מצאנו ידנו ורגלנו כאן בארץ ישראל כשהפועלים הישמעליים מצויים בינינו לרוב כמעט בכל מקום ובכל תחום, ופעמים שאדם שח' להכיריו לפי תומו בשבח פועל זה או אחר על איכות וטיב עבודתו וכדומה ולכאורה להשו"ע יש לאסור.

ואכן ביבי"ע הנ"ל בהערה הביא שבספר יפה ללב חלק ח' (יו"ד סימן קנא) כתב שמוותר לספר בשבח הישמעליים, ומרן זצ"ל העיר ע"ז דהאי תליא בפלוגתא דהבית יוסף והב"ח הנ"ל. ולפי האמור יש להקל בזה בישמעלי ובעדותו של הרב מנחם אדמה שכן עשו מעשה גדולי ישראל למכור קרקע לישמעלי וכו"ל.

מסקנה:

במקום צורך (וכנ"ל) מותר למכור קרקע לגוי ישמעלי בארץ ישראל, ועדיף לכתחילה למצא גוי שיש לו כבר קרקע בארץ ישראל, ובפרט אם הוא רוצה למכור אותה הקרקע לישראל אחר, ומכללן של דברים יש ללמוד שכן הדין היהודי קראי.

בברכה
אלון בן שבת

שור המצאה מן המדרח

הרב יוסף חיים בן שבת

רבי אליהו ליאון לוי

הוא היה מקובל המלוב"ן איש 'פשוט' מחוסר גינונים ורב פעלים, בן למשפחה של חזנים מפורסמים בעולם, ויצא שמו בכל העולם כחזן בעל קול נדיר וחזק, אשר שלט בכל רזי המקאמים. ימים נוראים ימי הסליחות, קולו הדק מחד והעוצמתי מאידך בקע בחלל בתי הכנסת והגיר נהרי דמעות מעיני הקהל המצטופף עד להתפקע, לבבות הקהל ניתנו כמטרה לחיצו תחנותיו שנשתפכו מגורו הזן וחדרו אל חדרי ליבותיהם של ריבבות אלפי ישראל. יכולת מופלאה זו אף עברה בתורשה אל בנו ממשיך דרכו בחזנות, ממש כדרכו של אביו, הוצק חן בשפתותיו ומכבד את ה' מגורו.

הרב המלוב"ן אליהו ליאון לוי צוק"ל. המכונה בפי כל 'באבא ליאון'. נולד בטורקיה בשנת התרצ"ט בעיר מרעאש על גבול סוריה, לאביו רבי ישועה לוי צ"ל שכיהן כרבה של העיר. בגיל שמונה עלה לארץ עם משפחתו, והם התגוררו במעברת נס ציונה במשך מספר שנים. בשל השממה הרוחנית בעיר, ומחשש לחינוך הילדים, עקרו בני המשפחה לשכונת עזרא בתל אביב – שם אביו רבי ישועה הקים את קהילתו בבית הכנסת 'עזרה ותושיה' ושימש כאב וכרועה רוחני לכל עולי טורקיה בארץ ישראל.

בגיל 12 נשלח ללמוד בישיבת 'אוהל מועד' בתל אביב, שם למד עד גיל 18 – ומשם עבר ללמוד במשך כשנתיים בישיבת חב"ד בלוד. בגיל 21 גויס לצבא, ובתור בן למשפחה שכולה שאיבדה את בנה יהודה אסלן הי"ד במלחמת השחרור – שעד היום מקום קבורתו לא נודע – השתחרר לאחר כשנה.

בגיל 21 היה החזן הראשי בבית הכנסת 'אוהל מועד' בתל אביב ומשם נלקח לשמש כשליח ציבור בבית כנסת של יוצאי חלב בשכונת לבנדה בתל אביב. **לאחמ"כ** נשא לאישה את הרבנית שושנה, ולמד בכולל בית הלל במשך כ-4 שנים. כשנולדו ילדיו הלך בדרך שלימדו אביו, למד את רזי הקבלה, ובמשך שש שנים רצופות ערך את התיקון של התנא רבי נחוניא בן הקנה.

במשך כ-45 שנה הקדיש את כל זמנו ומרצו בייסוד תיקונים רבים ובפרט בתיקון הברית, אשר חיבר תיקון מיוחד לזה בסיפרו 'ישועה אליהו'. מי לא ראה ומי לא שמע, כי מחזה תדיר היה לראותו כל מוצאי שבת בקביעות בקור ובחום במשך 45 שנה, כאשר היה מסיים עם תלמידיו את כל ספר התהילים ליד שריד בית מקדשנו, ובאותו מעמד עורכים את תיקון השמירה על עם ישראל לאותו שבוע בליווי שופרות. תמיד היה שגור בפיו האימרה שהאדם חייב למסור נפש לכבוד קודשא בריך הוא, והיה תדיר מבכה על השכינה בגלות.

בלילי שבתות לא נתן מנוחה לנפשו והיה יושב והוגה בתורה ובחסידות עד הבוקר. דבר פלא שבדרשותיו מעולם לא פתח ספר והציטוטים ומאמרי חז"ל היו בעל פה. במשך השנים, כל יום חמישי, כשהוא שרוי בתענית, קיבל קהל רב הזקוקים לישועות ורחמים. תדיר ראו אנשים איך שהוא לוקח הכל באופן אישי ובוכה ומבכה על אותו אדם. היה עורך תעניות רצופות מעת לעת, ובשנים האחרונות עקב תעניות רבות וכתובות קמיעות ירד במשקלו משקל רב.

כשחלה, למרות תחנוני משפחתו, סרב לקבל טיפול רפואי – ואמר: "אני הולך כפרה על עם ישראל".

במשך עשרות שנים הקים והחזיק את ישיבת 'תיקוני אליהו' ו'מעייני ישועה', ובשמות אלה גם מכונים הספרים שחיבר.

זכה הרב להקים משפחה ענפה ומכובדת בעלת עשייה ותושיה והרבצת תורה, והותיר אחריו את רעייתו הרבנית שושנה ודור ישרים מבורך: בנו בכורו הרה"ג רבי יהושע לוי, ראש ישיבת עטרת הלויים פתח תקווה, הרה"ג רבי חיים לוי ראש ישיבה, הרב שמואל לוי חזן בית הכנסת ספרא במנהטן, ר אברהם, ר יצחק, יוסף, הרה"ג ישי גינתי ראש ישיבת ברכת התורה ירושלים, הרב יחזקאל סולומון רב קהילה בחסידות ויז'ניץ.

אחיו הרב רפאל לוי, ראש מוסדות ישועה ליהודה ואחיותיו: הרבנית ש. אללוף, רעייתו של הרב זבולון מקים סמינר לבנות אור החיים, הרבנית מ. ביטון רעייתו של הגאון רבי שמעון ביטון רב העיר חדרה ונשיא מוסדות התורה אור יוסף.

רבנו נפטר בד' באב תשע"ה, 20 ביולי 2015 בבני ברק, בגיל 76.

תמצית מההלכה היומית

הרב אברהם כהנא

אפשר להשתמש בהם שוב, יש אומרים שלכו"ע נחשב כמוקצה (ארחות שבת ב יט, קס).

זמן תיקון הצות: ראוי לכל ירא שמים שיהא מיצר ודואג על חורבן בית המקדש (שו"ע או"ח א, ג). באשר לזמן 'תיקון הצות', כתב השו"ע שהוא בזמן חילופי המשמרות ברקיע כלומר: בסוף שליש הלילה, שני שליש הלילה, וסוף הלילה (שו"ע או"ח א, ב). על פי הזהרה, העת רצון הגדול הוא הצות הלילה, והאריז"ל תיקן לומר את 'תיקון הצות' בחצות (פס"ת א, י), כיון שהוא עת רצון למכת בכורות ולרוח צפונית (בבמות עב, א).

חישוב זמן הצות הליילה: חישוב זמן הצות הלילה לענין תיקון הצות ולסוף זמן אכילת אפיקומן, הוא חצי הזמן מזריחת החמה ועד השקיעה, בתוספת י"ב שעות על הצות היום (משני"ב א, ט). יש אומרים שלעולם מחשיבים את הלילה כ"יב שעות בין בקץ ובין בחורף, ובסוף שש שעות הוא זמן הצות הלילה (מג"א א, ד בשם הזהרה). יש אומרים, שהזמן הוא חצי מהלילה, לכאורה מהשקיעה עד עלות השחר ולא חצי מהשקיעה עד הנץ החמה וצ"ע (מנחת שלמה א צא, טו).

סופר הכותב ספר תורה לאחרים: נאמר בגמרא: "הלוקח ס"ת מן השוק, כחוטף מצווה מן השוק, והכותב כאילו קיבלו מהר סיני... ואם הגיה אפילו אות אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו כתבו" (מנחות ל, א). יש אומרים שמי שקנה ספר תורה שלם, אינו מקיים את המצווה כלל (רמ"א יו"ד רע, א), אך אחרונים חולקים על פסק זה ואמרו שיש לו מצווה אך לא ככותב בעצמו (ט"ז יו"ד רע, א). הפוסקים נתנו עצה לכתחילה, כדי לקיים את המצווה של כתיבת ספר תורה: א. ישלם לסופר שיכתוב עבורו. ב. ירכוש ספר תורה ויתקן את טעויותיו (ט"ז שם). באשר לסופר הכותב עבור אדם אחר, יש אומרים שהוא נחשב כעוסק במצווה (ביאורי"ה לח, ח). ויש אומרים שאם כתב את הפסוק "תורה צוה לנו משה" מעלה עליו הכתוב כאילו כתבו כולו (ריטב"א ב"ב יד, א).

ספר תורה עם אותיות הליילות: מנהג הסופרים לכבד אחרים לכתוב אותיות בספר תורה ולמלא אותיות חלולות שנכתבות בספר תורה (דעת קדושים - מקדש מעט ער, ו). יש שנהגו למלא אות ששם מתחיל בו (שירה חדשה-פרידמן ח). יש אחרונים שאומרים שהספר תורה כמות שהוא האותיות חלולות הרי הוא כשר, משום שצורת האות ניכרת ואין שיעור לעובי האותיות (דברי מלכאל ד, צ), יש מי שפוסל ספר תורה כזה משום שהכתיבה אינה 'תמה' ולכן לשיטתו לא ימלא אדם שאינו בן י"ג שומר תו"מ את האותיות (יד יצחק ג, רסז). משום הספק, יש שהנהיגו שימסרו את הקולמוס לסופר שיכתוב הכל, כדי לא לבייש ולהבדיל בין האנשים והוא יכתוב עבורם (תשובות והנהגות ג, שיח).

העיקר הכוונה: פעם רדף חתול אחרי העכבר, ראה הפיל את העכבר בורח, לקח חול וכיסה את העכבר, וכך לא ראה אותו החתול. אמר הפיל לעכבר: אתה רואה לא כל מי ששם עליך חול מתכוין נגדך. אח"כ הגיע החתול וראה את קצה הזנב של העכבר, סילק את החול ואכל את העכבר. אמר לו הפיל, אתה רואה לא כל אחד שמוציא ממך את החול הוא מתכוין לטובתך (הרב אלימלך בידרמן, גיבור כארי, עמ' יז).

התועלת מהבאת הביכורים: ה'תולדות יצחק' ביאר שהתועלת בהבאת ביכורים, שהביכורים שברו את מידת הגאווה ותאוות האכילה: על אף שכבר עברה שנה שלימה שלא טעם פרי חדש, כשרואה תאנה שביכרה, עם כל זה, הוא כובש את יצרו ותאוותו וכורך עליה גמי ומקדישה לשמים, ואומר 'הרי זו ביכורים', ובה לא יהא גרגרן זולל וסובא, וכך שובר את מידת הגאווה. אפילו מלך ישראל היה מוכרח להראות ענווה והיה נוטל סל ובו פירות על כתיפו מהר הבית עד העזרה והביא אל הכהן ובכך שבר את מידת הגאווה ונעשה עניו ושפל (אושר אהרן, עמ' רפז).

טבילה ללא כוונה: דין טבילה במקווה לצורך חולין, להלכה אינה צריך כוונה, לפיכך אדם טמא שנפל למקווה, הרי הוא נטהר מטומאתו (שו"ע יו"ד קצח, מח), ויש מחמירים להצריך טבילה שוב עם כוונה לכתחילה (רמ"א שם). נחלקו האחרונים האם כלים שנרכשו מהגוי, שנפלו למקווה ללא כוונה, צריכים טבילה שוב לכתחילה לדעת הרמ"א: יש אומרים שדין טבילת כלים כטבילת אדם וממילא צריך לכתחילה להטבילם שנית (ב"ח יו"ד קכ"א), ויש אומרים שאין צריך להחמיר בטבילת כלים גם לדעת הרמ"א משום שטבילת כלים אינם ככלים טמאים אלא יש מצווה מיוחדת לטובלם ואין מקור לכך שצריך לכוון בעת הטבילה (ש"ך קכ, כח).

גזל או גניבה מהגוי: התורה אינה מחלקת בין סוגי הגניבות או באלו אנשים האיסור נאמר, ומכאן שגזל הגוי אסור (אבני דרך ב, עא). בגמרא נראה שיש מחלוקת תנאים אם גזל הגוי אסור (ב"ק ק"ג, א; ב"מ ק"א, א). להלכה, פוסק השו"ע שאין לגזול מן הגוי, וכל הגזול אפילו שווה פרוטה עובר על לאו (ח"מ שמח, ב). נחלקו האם האיסור מהתורה בכל מקרה (אוצר הגאונים רפח), או מדרבנן משום חילול השם (רש"י סנהדרין נז, א). באשר להשבת הגזילה, יש אומרים שחייב להשיב (רמב"ם גזלה ואבדה א, ב), ויש אומרים שהחייב להשיב הוא מדרבנן משום קידוש השם (נתיבות חו"מ שמח, א). גזל הגוי קשה יותר משום שהגוי לא ימחול ועוד שגורם שהשר של העכו"ם גונב שפע הנשפע לישראל (בא"ח ש"ר כי תצא, ז).

כשרות סודה ושאר משקים לנטילת ידיים: השלחן ערוך הביא מחלוקת האם שאר משקים כשרים לנטילת ידיים (שו"ע או"ח קס"ב). מי שאין לו מים, רשאי ליטול ידיו לסעודה לפי סדר עדיפויות הבא: א/ במים שלא השתנה צבעם כגון: מי סודה, ואף במיץ ממותק ללא צבע יכול ליטול ידיו עם ברכה. ב/ מים שהשתנה צבעם כגון: קולה וקפה וכו' יטול ידיו בלא ברכה, וכן במקרים הבאים: ג/ במיץ תפוזים ושאר מי פירות. ד/ יין בעדיפות אחרונה מפני חשיבותו. ה/ שמן ודבש לא ישתמש בו לנטילה כלל משום שאינם מנקים את הידיים (אול"צ ב, מו, ד; פס"ת קס, כא).

שקית חלב, גביע לבן ריק, לאחר שימוש בשבת: שקיות חלב גביעי לבן וכדומה לאחר שימוש שאין דרך להשתמש בהם יותר, יש אומרים שדינם כמוקצה משעה שהוציאו את תכולתם (שש"כ ט, ג) ורוב הפוסקים סוברים שכל זמן שלא זרקם לאשפה מערב שבת הם אינם מוקצים מכיוון שראויים לשימוש (חזו"ע שבת ג, עמ' קכט). גם לדעת המחמירים, כל זמן שהם בידו מותר להוליכם לאשפה, וכן אם המוקצה הוא מאוס בעיניו יכול להוליכו לאשפה (בני אברהם א, עמ' רסד). נייר עטיפה של סוכריה. שקיות קרועות שאי

מטרות העצמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

חכמת נשים

לאור באור החיים

אז איך את מסכמת את היום שלך?

בחיור קטן, באנחת עייפות, או פשוט לכבות את האור?

כי בעצם...

מה זה הלילה הזה שבא עלינו? כמו מסך על היקום,

התחלה של תהליך התחדשות עצירה

- לזמן התכנסות.

לקרוא אל השקט.

להקשיב למה שבתוכי.

לעצור סופסוף את השטף

לעצור את השאון

להסכים...

שעוד יום חלף,

ולסכם את היום.

דווקא שם,

בתוך החושך המאיים-

נפתח חלון דממה.

לקול הנשמה.

זמן עבודה פנימית. - של אמונה.

ואמונתך - בלילות.

מתחברת פנימה

לניצוץ, לנקודה.

למהות הנשמה שלי

שעוברת איתי את המסע

שותפה לדרך

והמקום הזה כל כך זר לה

היא פה לתפקיד,

הטומאה

הכיעור

הלחץ

העצבות

הבלגן

מנוכרים לה לחלוטין

והיא נשארת איתי

למרות הקושי

היא נאמנה לי

ונמצאת פה בשבילי

בשקט,

מסורה ומייחלת

ורק שואלת:

מתי כבר תרגישי שייכת אלי?

מתי תדעי-

שאת חלק.

חלק ממני,

שלמה - וחלק

חלק אלוה ממעל.

רגש השייכות הבסיסי שכולנו

שרוצה להשתתף

להרגיש של

להיות חלק

זו האמירה הפשוטה של הנשמה

אני רוצה לחזור לאחדות

למציאות שלי של הטוב והאור

לראות את ה' בכל מצב

מגיח מן החלונות

מציץ עליי...

מתחבא לי

ומשפיע עליי-

באהבה

לראות את היד הטובה שמנהיגה אותי

ברחמים ומתיקות

גם אם אף אחד לא רואה

גם אם אף אחד לא מבין

לא צריך,

צריך כעת ללכת באמונה

בבטחה רק אני והוא

מהות של קרבה

זמן נשמה

זמן איכות פנימי

ביני לבין קוני

--

והילד הוא בא מידי פעם

ומנדנד

לפעמים מתריס

תזכירי גם בו יש חלק

חלק אלוק

כמה ורוצה שייכות לנשמה

ואז כמו קסם

'רעב השייכות' נרגע

כי בטוח כשנותנים מקום

לנשמה הטהורה.

גם את תרגישי בטוח

לפני ה'

כי כמידת הביטחון בו

"כמים הפנים לפנים"

נשמת, איך תבואי אל המלך - בלבוש שק?

התנערי מעפר,

מלכלוך שדבק

ממחשבה מחלישה

מאמירה מקטינה

תחליטי עכשיו אני מתחילה מחדש

ה' מחדש את הבריאה

כל רגע ממש

עכשיו הוא רגע חדש

לעולם לא היה כמוהו

ויש בו הזדמנות חד פעמית

הזדמנות לקשר

עם מלך עולמים

ליצור פה חיים לנצח נצחים.

וזו המטרה של כל טעות

להבין אני חסר

להרגיש אני תלוי

לחיות אין עוד מלבדו

תבקשי על ילדייך,

על רוחניות על גשמיות

הוא עושה את כל צרכיך

הקשיבי לעקרה הדוממת

של הנפש

הקשיבי לה - היא זקוקה לך

התפללי עליה

ודווקא אנחנו כאמהות

נוסיף בכל הזדמנות תפילה

"ריבונו של עולם, זכני:

שיהיו בני מאירים בתורה,

שלמים בגופם ובשכלם.

ושיהיו להם מידות טובות.

אמן."

כן, אמא-

תבקשי תתפללי

זה האוצר שלך

האוצר שמתחת לתנור שבבית

לא רק אוצר פיזי - גם רוחני.

תסכימי לזרוע בדמעה!

כי הזורעים בדמעה-

ברינה יקצורו.

כל קושי,

כל דמעה,

כל מאמץ-

זה זרעים של גאולה.

ועכשיו... זה עלייך:

אין מצב שאת הולכת לישון

בלי משפט אחד קטן,

לרבש"ע

שמודה ומכיר באור נשמתך

שנתן לך ומוסיף תפילה על ילדייך

"ה' אלוקי תודה על שנתת לי כזה לב טוב

שאוהב

ותשמור על ילדי ותקרב את כולנו אליך,

כי אתה יכול ואתה אוהב אותנו

וזו כל מה שאנחנו רוצים."

אור לא תמיד בא מפנסים.

לפעמים הוא בא מרגע אחד שקט-

שבו את זוכרת מהו הכוח האדיר שניתן לך.

מתחברת? אשמח מאוד לשמוע ממך!

מחכה לכל שיתוף, שיקוף או חיזוק

תודה מראש על המאמץ

מברכת אותך בחיים מלאי כוכבים,

שיאירו בחייך,

בסה"כ זה כיף להיות ירח

רק את צריכה לבחור מי השמש שלך בחיים

לחיים שזופי שפע טוב!!

ליאורה דהן

מטפלת ומאמנת מנטלית בגישת

"מתחברת"

050-410-3-421

dahan.liora.co@gmail.com

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים